

POSTANOWIENIE

Dnia 17 września 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie ze skargi uczestniczki postępowania H.M.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia

Sądu Okręgowego w O.

z dnia 30 października 2008 r., sygn. akt [...],

w sprawie z wniosku „M.” Spółki Jawnej

przy uczestnictwie[...],

o zniesienie współużytkowania wieczystego i współwłasności budynków

oraz przekazanej do dalszego rozpoznania łącznie ze sprawą

o zniesienie współużytkowania wieczystego

sprawy z powództwa Powiatu O.

przeciwko „M.” Spółki Jawnej, J.C., W.C., L.T. i B.T.

o ustalenie nieważności umowy [...]po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w

Izbie Cywilnej

w dniu 17 września 2009 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w O. postanowieniem z dnia 30 października 2008 r. oddalił apelacje wnioskodawcy i uczestniczki postępowania H.M. od postanowienia Sądu Rejonowego w O. z dnia 19 maja 2008 r., znoszącego współużytkowanie wieczyste działek gruntu oznaczonych numerami ewidencyjnymi 117/50, 117/51, 117/52, 117/53 i 117/54, położonych w O. przy ulicy M. oraz P. oraz współwłasność budynku posadowionego na działkach nr 117/50, 117/51 i 117/52, stanowiącego odrębny od gruntu przedmiot własności.

Uczestniczka postępowania H.M. złożyła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 30 października 2008 r., opierając ją na obu podstawach określonych w art. 424¹ k.p.c. W ramach podstawy naruszenia prawa materialnego zarzuciła błędną wykładnię art. 235 § 2 k.c., art. 27 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.) oraz art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.). Podstawę naruszenia przepisów postępowania wypełniła zarzutem obrazy art. 316 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. przez ich niezastosowanie. Skarżąca podniosła, że wydanie skarżonego orzeczenia wyrządziło jej szkodę, gdyż Prokuratura Rejonowa w O. w dniu 14 października 2007 r. wniosła przeciwko niej akt oskarżenia o dokonanie oszustwa na szkodę osób zamieszkałych w budynkach położonych przy ulicy P. 8 i 9 przez pobranie od nich opłat notarialnych z tytułu sporządzenia umów nabycia odrębnej własności lokali i udziałów we współużytkowaniu wieczystym gruntu. W konkluzji wniosła o stwierdzenie, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne ze wskazanymi wyżej przepisami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wypada odnieść się do kwestia legitymacji formalnej (procesowej) skarżącej do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem wskazanego w niej orzeczenia. Wymieniona skarga przysługuje bowiem zasadniczo jedynie stronie lub uczestnikowi postępowania.

Zaskarżone orzeczenie wydane zostało w sprawie z wniosku o zniesienie współużytkowania wieczystego i współwłasności budynków, z którą połączona została do łącznego rozpoznania sprawa z powództwa Powiatu O. przeciwko wnioskodawcy oraz J.C., W.C., L.T. i B.T. o ustalenie nieważności umowy, będącej źródłem praw objętych wymienionym wnioskiem. W postępowaniu poprzedzającym wydanie zaskarżonego postanowienia, zarówno przed Sądem pierwszej jak i drugiej instancji, brała udział - w charakterze uczestnika postępowania - skarżąca, będąca notariuszem sporządzającym umowy, których ważność została we wniosku zakwestionowana. Takie podmiotowe ukształtowanie postępowania w przedmiotowej sprawie nasuwa istotne zastrzeżenia.

Zgodnie z art. 510 § 1 k.p.c. zainteresowanym, a więc ewentualnym uczestnikiem postępowania nieprocesowego jest każdy, czyich praw dotyczy wynik sprawy. Interes prawny w postępowaniu nieprocesowym nie wynika zazwyczaj, tak jak w procesie, z naruszenia lub zagrożenia sfery prawnej określonej osoby, lecz z pewnych zdarzeń prawnych, które wywołują konieczność uregulowania wiążących się z nimi stosunków prawnych i stwarzają obiektywną potrzebę wszczęcia postępowania lub wzięcia w nim udziału (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 1981 r., III CZP 2/81, OSNCP 1981, nr 8, poz. 144). Sąd obowiązany jest z urzędu czuwać z jednej strony nad tym, aby w sprawie brali udział wszyscy zainteresowani, z drugiej zaś – aby uczestnikami nie stały się osoby przypadkowe. Stosownie do dokonanych w tym zakresie ustaleń, powinien wezwać do udziału w sprawie osobę zainteresowaną, która nie jest uczestnikiem postępowania (art. 510 § 2 k.p.c.), bądź też odmówić dopuszczenia do udziału w sprawie osobie, która nie jest zainteresowana jej wynikiem (art. 510 § 1 zdanie trzecie k.p.c.).

Niewątpliwie w postępowaniu zmierzającym – jak w rozpoznawanej sprawie - do przekształcenia struktury prawnej budynku i działki gruntu, na której został on wzniesiony, a więc mającym wywrzeć wpływ na sferę praw i obowiązków właścicieli wyodrębnionych lokali, zainteresowanymi w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c. są właściciele tych lokali (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1983 r., IV CR 346/83, OSNCP 1984, nr 5, poz. 84), nie zaś notariusz sporządzający umowy będące źródłem dotychczasowych praw do gruntu

i budynków. Z motywów zaskarżonego postanowienia nie wynika, aby kwestia zainteresowania skarżącej wynikiem sprawy była przedmiotem badania sądu. Niemniej jednak postępowanie w sprawie toczyło się z jej uczestnictwem i z jej też udziałem uległo zakończeniu. Oznacza to, iż Sądy obu instancji nie skorzystały z uprawnienia do odmowy dopuszczenia skarżących do wzięcia udziału w sprawie (art. 510 § 1 k.p.c. zd. 3). Nie doszło zatem do podważenia legitymacji procesowej skarżącej. Pozwala to stwierdzić, że skarga uczestniczki postępowania H.M. nie może być odrzucona, jako wniesiona przez podmiot nieuprawniony. To, czy kwestionowane orzeczenie oddziałuje na sytuację prawną skarżącej, podlegać zatem musi rozważeniu w ramach oceny zasadności skargi.

Przechodząc do tej oceny należy zauważyć, że przesłanką zasadności skargi jest nie tylko stwierdzenie, że zaskarżone orzeczenie wydane zostało niezgodnie z prawem, ale także ustalenie, że skutkiem wydania tego orzeczenia było powstanie szkody po stronie skarżącego. Jakkolwiek postępowanie ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie jest postępowaniem *stricte* odszkodowawczym, gdyż jego celem jest jedynie uzyskanie przez stronę wymaganego w art. 417¹ § 2 k.c. prejudykatu, pozwalającego stronie dochodzić odszkodowania od Skarbu Państwa, to jednak już w tym postępowaniu istnienie szkody musi być należycie uprawdopodobnione. Spoczywający na skarżącym w tym zakresie obowiązek wynika jednoznacznie z treści art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. Skarżący musi przy tym wykazać, że szkoda pozostaje w normalnym związku przyczynowo-skutkowym z wydaniem zaskarżonego orzeczenia.

Skarżąca, żądając stwierdzenia niezgodności z prawem postanowienia oddalającego jej apelację od orzeczenia uwzględniającego wniosek o zniesienie współużytkowania wieczystego i współwłasności budynków wskazała, że rozstrzygnięcie to wywołało po jej stronie szkodę, gdyż wniesiono przeciwko niej do sądu, szeroko nagłośniony w mediach, akt oskarżenia o oszustwo polegające na pobraniu opłat za sporządzenie aktów notarialnych ustanawiających odrębną własność lokali mieszkalnych w budynkach przy ulicy P. w O. i przenoszących własność tych lokali w sytuacji, w której udziały w tej nieruchomości nabyły wcześniej osoby zamieszkałe w innym budynku. Skarżąca w istocie wskazała na wystąpienie, wskutek wydania zaskarżonego postanowienia, szkody niemajątkowej,

która może usprawiedliwiać skargę. Skarga będąca przedmiotem rozpoznania spełnia zatem formalnie wymóg stawiany w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

Przesłanka powstania szkody podlega jednak również merytorycznej kontroli w toku rozpoznawania skargi. Stwierdzenie, że szkoda nie powstała, uniemożliwia wydanie orzeczenia uwzględniającego skargę (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 maja 2007 r., I CNP 17/07, niepubl. oraz z dnia 14 marca 2008 r., IV CNP 212/07, niepubl.). Przypadek taki niewątpliwie zachodzi w rozpoznawanej sprawie. Zaskarżone postanowienie nie oddziałuje na sytuację prawną skarżącej. Kwestia ważności sporządzonych przez nią - w formie aktu notarialnego - umów stanowiła jedynie przesłankę kwestionowanego rozstrzygnięcia. Zaskarżone orzeczenie nie ma mocy wiążącej w postępowaniu karnym. Wreszcie – jak wskazuje sama skarżąca – akt oskarżenia wniesiony został do sądu przed wydaniem postanowienia oddalającego jej apelację. Okoliczności te nie pozwalają uznać, że pomiędzy wskazywaną szkodą a wydaniem zaskarżonego orzeczenia zachodzi normalny związek przyczynowy.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.